Փոստիջը ԸԱՒԱՒԹ օրերը կը հրատարակուի. — Տարեկան բաժանորդագինն է երկու ոսկի եւ կէս արծաթ Մէճիտ վեցերկի, թէ՛ մայրաքաղաքին եւ իր արուարձանաց եւ թէ՛ գառատաց համար: — Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի: — Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մանաւանդ բոլոր Պանիէ Գարդու չրագաւառ եւ գրախառնաց Պօղոս եւ Բակոր ազգայից խանութները: — Յանձնարարութեան առողջ 3 դուռտուշ է մէկ անգամի համար: Վեցերկի աճեալ կըլլայ անգամներուն համար:

ՀԱՍՑԷ

Ս.ու Տճօրէճ-Տէր Հ. Ս. Ալատճատճեան

Կ. ՊՕԼԻՍ

Պալըգ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ Թիւ 16

درعلیه ده بالق پازارنده نافعه خاننده اوست قائده

١٦ نومرولی اوطه ده یونیچ غزته سی صاحب امتیازی

حمپارسوم آلاجاجیان

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Arménien

POUNTCH

16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

ՓՈՒՆՋ

ԹԻՒ 2486 — ՇԱԲԱԹ — 1895 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 23

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Տօնական այցելութիւնք եւ Հիւանդանոց։ — Նոր տարւոյ և Ս. Ննդեան տօնի շնորհաւորական այցելութեանց պատահանութեանց ներջ մնալու համար՝ Հիւանդանոցի մէկ մէկ արծաթ մէճիտ նուէրներ են 30 ի չափ աղգայինք բարեկեցիկ դասէ, և Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն յատկապէս շնորհակալութեամբ հրատարակեց այդ նուիրատուներն յայտնէ յանուանէ։

Թերեւս ուրիշներ ալ միևնոյն պայմանաւ այսնուիրատուութիւնն ընեն, և Հիւանդանոցի մնաուկն ալ 1-2000 ղրչի չափ դումար մը ստանայ։

Հիւանդանոցի մէջ արդ 900 ի չափ զանազան կարօտեալք կը պատսպարուին, և անոր նպաստել կամ նուիրել անհրաժեշտ պարտ է ամէն հեռաւոր ու մերձաւոր դասէ աղգայնոց։ Ցայտնի է թէ մանաւանդ մեր այդ նուիրական պարտաւորութիւնն միշտ կը յիշեցուներ, և Հիւանդանոցի նպաստաւոր ը՛րն է հասութի աղբիւր առատացնելու համար ջատագովութեամբ յորդորներ կը կարդամք։ Այսպէս կը վարուիմք յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեվնջի դումար մը Հիւանդանոցի նուիրելու խնդրոյն մէջ։ Այսպէս միշտ փափաք կը յայտնեմք որ Հիւանդանոցի ինքնաստ սիկառի թուղթն ընդհանրապէս դործածուի ի մեզ, և այդ թղթին չահաբաժինն յամէն ամիս առնլոյ։

Սակայն, ինչպէս ուրիշ անգամ նոյնպէս և արդ չեմք կրնար դադրիլ տօնական այցելութեանց պատաւորութենէ ղերծ մնալու համար նուիրատուութիւնն, որովհետև ըստ ամենայնի օգտակար կը համարիմք տօնական շնորհաւորութեանց այցելութիւններն, որ տարին 2-3 անգամ տեղի կունենան։

Օգտակար կը համարիմք այդ տօնական այցելութիւններն, խորհելով թէ՝ աղգայնոց դաս մը, որ տօնի օրեր աւելի արբեցութեան կատայ ինքզինքն, դոնէ այդ այցելութեանց առթիւ կը հարկադրի հեռի մնալ դբօսարաններէ ու դինետուններէ, — խորհելով թէ աղգայնոց դաս մ՛ալ գոնէ տարին քանի մ՛անգամ կը հարկադրի այցելել իր աղգականաց ու բարեկամաց և յարաբերութեան կապերն ամրացուննել, որ թերևս թուլացած են գժտութեան, ձախողութեան և այլ այսպիսի պատճառաւ մը. — խորհելով թէ աղգայնոց դաս մը տարին գոնէ քանի մը անգամ տօնական շնորհաւորութեանց առթիւ տեսնելով իրենց աղգականներն ու ծանօթներն, նոցա ներքին վիճակին ալ ի մօտոյ կը ծանօթանան, և նկատելով որ եղիւ նոցա համար յաղող բաղդն այժմ դառնացած դժնեչացած է, և նոքա որ երբեմն նախանձելի կը գտնուէին և օդնութեան ձեռն կը կարկառէին, արդ անձեռնհաս են և օժանդակութեան կը կարօտին, և այդ կարօտութիւնն մեղմացունել՝ անկեղծ ու գթոտ բարեկամոյ պարտաւորութիւնն է։

Այս տօնական այցելութեանց առթիւ աղքատոյ, կարօտելոյ, Հիւանդանոցի վրայ ալ կը խօսուի ղպայուն աղգայնոց մէջ, և նպաստ ու նուիրատուութիւնք ալ կըլլան։

Հին սովորութեանց դեղերկադդունն ու օգտակարադդունն է ըստ մեզ շնորհաւորական այցելութիւնը, և պէտք չէ խափանել։

Բայց եթէ ոմանց մեծափարթամ անձանց համար այդ պարտաւորութենէն ղերծ մնալու հաճոյքն չատ մեծ է, ուրեմն չէ թէ մէկ մէճիտ այլ դոնէ 250, 500, և աւելի դումարներ Հիւանդանոցի նուիրելու են, և Հոգաբարձութիւնն այդ դումարներն ու այդ նուիրատուայ յանկն հրատարակելու է։

Երեսուն տարի յառաջ, երբ տակաւին թարմ հասակի մէջ կը գտնուէինք, ոմանք տօնական այցելութեանց վաղեմի սովորութիւնն խափանելու խնդիրն ղբրեցին, առարկելով թէ այդ պատճառաւ ընտանեաց մէջ անողջ տալու, անուշի սպասի, կահ կարասեաց համար վճճեր, գժտութիւններ տեղի կունենան։ Խընդիրն յրագրական հրապարակն ելաւ և պաշտպաններ ունեցաւ. բայց մեք՝ իբրև հրապարակախօս՝ ամենայն զօրութեամբ ձայն բարձրացունելով ընդդիմախօսեցինք, պաշտպանեցինք տօնական այցելութեանց սովորութիւնը զանազան առարկութեամբք, և մանաւանդ դիտել տուինք թէ՝ խափանման խնդիրը չարուցանողներն, իրենց ժամանակին մէկ մեծ մասն նիւթական ու բարոյական բաղդատ ու բազմաղան ընտասուց պատճառ եղող խաղի դժոխային սեղանի շուրջն անչրնողներն են։ Չայրացան մեզ դէմ, բայց մեք չաջողեցանք, և ժամանակ մը անդադար չարունակեցինք դրել թէ խաղամոլութիւնն ու արբեցութիւնն ամենավնասակար ու ամենամեղ են, և այս չարաչուէր մոլութիւններէն աղատ եղող և կոկիկ ու խնայասէր անձ մը չատ դիւրաւ կրնայ առանին վայելուչ կահ կարասիք, հիւրանոց և անողջի սպաս ունենալ։

Աւասիկ երեսուն տարիներէ հետէ անդադրաւելի կը մնամք մեր տեսութեանց ու խորհրդածութեանց մէջ, և չեմք կրնար համոզուիլ հաւանիլ ոչ տօնական այցելութեանց հինաւուրց դեղեցիկ ու օգտակար սովորութիւնը խափանի, ոչ և պատճառաւ, ինչպէս նաև յանուն թշուառաց Հիւանդանոցի, որ՝ ինչպէս ըսած ենք և ըսինք, մեր խորին ուշադրութեան դիւաւոր առարկայից առաջինն է, և նորա չահերն ու օգուտներն պաշտպանել՝ մեր ազգենանուիրական պարտաւորութիւնը։ Խափանելի սովորութիւն, խափանելի մոլութիւն ու մոլորութիւն են ապաքէն խաղամոլութիւնն ու արբեցութիւնն, որ ամէն վնաս ու վսեմ դդացումն, ամէն առաքինութիւն կը չքացնեն, ինչպէս նաև ընտանեկան, աղդակցական ու բարեկամական անկեղծ ու աղնիւ սէր։

Կը յուսամք թէ մեր այս տողերուն քանն ոչին դիւրըմբռնելի է, և անհարազատ ու չարաչար մեկնութիւններէ աղատ կը մնայ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Կ. Պոլիս, 18 Դեկտ. 1895, — Ձալատագան եւ Սղերդի։ — Սղերդի և Նէրկէրեի կեդրոնը Պէրիկի դաշտին մէջ կը գտնուի Ձալատագան դիւղը, որ Նէրկէրա դիւղաքաղաքէն 6 ժամ հեռաւորութիւն ունի։ Այս դիւղին տուները հոդաչէն են. օդն՝ միջակ, և ջուրն լաւ է. 75 տունէ բաղկացեալ քրդահաս ժողովուրդ մ՛ուն, որ կը սիրէն եկեղեցի և դպրոց։ Աստ մի քանի տարի յառաջ վարժարան մ՛ունէր Միացեալ Ընկերութիւնը, որ այժմ փակուած է, Դադարելուն բուն պատճառն է. — դիւղէն իբր վարժարանական նըպաստ տարին 9 օսմանեան ոսկի կը վճարէին, և այս դումարը իր անձնականէն կատար դիւղապետ՝ Րէիզ Հապոյ Ալան, որ բաւական հարստութիւն ունէր և մեծ յարդ կը վայելէր տեղական կառավարութեան մէջ. իր օգտակար ծառայութեամբ, Իտարէի ժողովին անդամակցութեան պաշտօնին կոչուած էր։ Ձանց կընեմ աստանօր յիշատակել այս բարի անձին առաքինական ձիրքերն. միայն բաւ է ըսել որ աղդին և տերութեան հաւատարմապէս ծառայելուն համար, պատուանշանները ներով վարձատրուած էր։ Հայր Աբրահամու Հիւրասիրութեան նըման, միշտ բաց էին իր տան դռներն. օր չէր ըլլար որ հարիւր հոգիներէ պակաս հիւր դոնուէր իր տան մէջ. ասոնք կերակրելու համար միշտ ահագին կաթսաներ կրակին վրայ պատրաստ էին. այս տան մէջ կը կերակրուէին ճանապորդ հայեր, քուրտեր, եղիտիներ, առանց խտրութեան. աստ կը դիմէին խումբ խումբ աղքատներ և թշուառներ, և կերակրուելով կօրհնաբանէին՝ իրենց բարերարին երկար կեանք մաղթելով։ Աւա՛ղ որ անաղորդն մահը կենաղրաւեց դիւղին այս մեծ բարերարը։ Այս պատճառաւ դիւղացիք ալ վարժարանաղերկ մընացին. դի մի կողմէն այն տարուան հայի աղութիւնը, և միւս կողմէն իրենց աղքատ վիճակը չներեց, կանոնաւորապէս վճարել 9 օսմանեան ոսկին, որով դադրեցաւ իրենց վարժարանը։ Այժմ չատ չատ կըփափաքին խեղճ դիւղացիք որ իրենց կրթարանը կրկին վերաբացուի, սակայն կը ցաւինք յայտնել, որ երեք տարին բոլորեցաւ, սոյն մտրղարանը դեռ գոց է։ — Ձալատագանէն դէպ ի արեւելք ճանապարհնիս չարունակելով, 9 ժամէն կը հասնինք Սղերդ քաղաքը, որ պարսպապատ է։ Բնակիչք են իբր 8000 և տեղւոյն գործածական լեզուն է արաբերէն։ Հայք՝ իբր 1500, արաբախօս են։ Տեղական հայոց նոր սերունդը գրեթէ մաքուր հայերէն խօսակցութիւն, որ ուսած է Միացեալ Ընկերութեան հաստատած վարժարանին մէջ, Սղերդացիք ունին Ս. Աստուածածին անուամբ եկեղեցի։ Ժողովուրդը չատ ջերմեռանդ և եկեղեցասէր է։ Ունին երկու վարժարան, արական և իգական, որ կը խնամուի Միացեալ Ընկերութեան հովանաւորութեան տակ։ Իգական վարժարանը ինչ ինչ պատճառներով փակուեցաւ վերջին տարիներու մէջ, որով իգական սեռը զրկուեցաւ իր մայրենի լեզուն ուսանելէ, և կիսատ մնաց ստացած կրթութիւնը։ Այս մարզարանը բացուելու համար քանիցս ի Պատրիարքարան դիմումներ ըրած է տեղական ժողովուրդը. այժմ չդիտենք թէ վերաբացուա՞ծ է, թէ՝ ոչ։ Սղերդու տուներ ղուտ կրաչէն են. քաղաքացիք կըզբաղին կօշկակարութեամբ և վաճառականութեամբ։ Եթէ կայ այս քաղաքին մէջ մեծ նեղութիւն պատճառող բան, այն ալ ջրոյ տարապայման նուազութիւնն է, Քաղաքացիք ամառը այնքան ջրոյ նեղութիւն կը կրեն որ ջրկիրը 20 փարայի վաճառելով մի բարչ ջուրը, չեն հասնիր ժողովրդեան, թէ և քաղաքին դուրս ջուր կը դտնուի։ Այս երկրին բերքը չատ ու չատ է, մանաւանդ պտուղներն չատ առատ են։ ամառը օդը խիստ տաք և անտանելի է։

Սանասարեան Ց. Դանիթասեան

ԱՋԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիւրղեան Տ. Խորէն վարդապետ՝ վերջընթեր (Հոկտ.) ամսոյ 14 ին յանկարծամահ վախճաներ է ի Բաւերդ։ Սոյն մէջ վարդապետ ձեռնադրուած, և ժամանակ մը միաբանական կեանք վարելէ ետքը, Պատրիարքարանի մէջ կրօնական ժողովոյ քարտուղար, և ապա հետզհետէ Խնուսի, Բաղէշի, Ամասիոյ, և վերջերս Շապին-Գարահիսարի պատրիարքական վոխանորդութեան պաշտօնները վարած էր։ Բնիկ Բաբերդցի էր. 55 տարեկան։ Լեզուագէտ էր և թուրքերէնի քաջ հմուտ։ Ի կենդանութեան մը տադրած է եղեր՝ Բաբերդի վարժարանին նուիրել իր ճոխ մատենադարանն։

— Նալլը խանի մէջ ալ ամսոյս 3 ին եկեղեցական մը վախճաներ է։ Մարտիկեան Տ. Դաւլուստ աւադերեցն, 69 տարեկան, 40 տարիէ հետէ քահանայացած էր. քանի մ՛անգամ երկար ուղևորութիւններ ըրած, և եկեղեցւոյ ու վարժարանի չինութեան համար դրամ հաւաքած էր։ Օծման ու յուղարկաւորութեան հանդէսն մեծ չքով կատարուեր է։

— Իւսկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ մէջ անցեալ կիւրակէ յուղարկաւորութեան հանդէս մը կատարուեցաւ, արժանավայել չքով, նախագահութեամբ Գերդ. Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի։ Վախճանեալն էր Հալէնց Գաբրիէլ աղային եղբայր Մ. Նաչիտ աղա։ Քանի մը տարիէ հետէ Վարնայի մէջ հաստատած էր իր վաճառականական կեդրոնն։ Երբ Կ. Պոլիս կուգար, կը բարերարէր գթասրտութեամբ, և նշանաւոր բարիք մ՛ըրաւ Հիւանդանոցի՝ ինքնայօժար 1000 անգղիական լիրա նուիրելով նորա վերաչինութեան ծախսուց ի նպաստ։ Անմոռանալի է այս առատաձեռնութիւնը։

— Իդտամ լրագիրն երկուշաբթի հետեւեալն գրած էր։ — «Իզմիրի մէջ Սէվիզեան Պօղոս անուն Հայ մը կուղէ ամուսնանալ՝ տակաւին 11 1/2 տարեկան յոյն աղջկան մը հետ, բայց կը մերժըուի աղջկան անչափահասութեան պատճառաւ։ Ցունայ միտրապոլիտին կը դիմէ, և նա՝ ընդդէմ սովորութեան՝ Հայոց առաջնորդին չհարցուցած, պսակել կուտայ։ Երկու օր ետքը, երեսառարդն՝ լքանելով աղջիկն, վերսին կը մտնէ Հայ եկեղեցւոյ մէջ. և այս՝ որովհետև երկու ժողովրդոց իրաւանց ու եկեղեցւոյ սովորութեան հակա-

ՀԱՅԿԱՆ ԳԱՖԵԳԱՐ

Նկուղային պահեստներ, շո-
ւտ ներքին հարցերի մասին։ Ա. Վրեժյան
«Ներկայիս ժամանակներում ամենից
շատ մեզ հետաքրքրում է այն հարցը,
թե ինչպես կարելի է ավելի արագ
ավարտել Ալավերդու պղնձահանքերի
վերականգնման աշխատանքները։
Ինչպես հայտնի է, Ալավերդու պղնձա-
հանքերը հիմնադրվել են 1880 թվա-
կանին։ Հանքերի ամբողջ տարածու-
թյունը 176 հա է։ Հանքերի շահագոր-
ծումը սկսվել է 1913 թվականին։ Մին-
չև 1930 թվականը հանքերից հանվել
է 35–40 միլիոն տ պղնձի հումք։ Ան-
ցյալ տարի հանքերում հանվել է 100
հազար տոննա հումք, որից ստացվել
է 1055 տոննա պղինձ։ Հանքերի հա-
մար նախատեսված էր 1937 թվականին
հանել 150 հազար տոննա հումք, որից
ստացվելու էր 2500 տ պղինձ։ Հանքե-
րի վերականգնման աշխատանքները
ձգձգվեցին, և հանքերը հանձնվեցին
շահագործման միայն 1938 թվականի
հոկտեմբերի 1-ին։ Հանքերի վերակա-
ռուցման ընթացքում հանքերի ղեկա-
վարությունը ոչ միայն չկատարեց
տրված հանձնարարականները, այլև
թույլ տվեց մի շարք անթույլատրելի
սխալներ։ Հանքերի վերականգնման
աշխատանքները ձգձգվեցին, որովհե-
տև հանքերի ղեկավարությունը ոչ
միայն չկազմակերպեց աշխատանքնե-
րը, այլև ոչ մի միջոց չձեռնարկեց
դրանք արագացնելու համար։ Հանքե-
րի ղեկավարությունը ոչ միայն չկա-
տարեց տրված հանձնարարականները,
այլև թույլ տվեց մի շարք անթույլատ-
րելի սխալներ։ Հանքերի վերականգ-
նման աշխատանքները ձգձգվեցին,
որովհետև հանքերի ղեկավարությունը
ոչ միայն չկազմակերպեց աշխատանք-
ները

Ա. Պոլսի 23 Դեկտեմբեր 1893

ԴԻՏՈՒՄՆԱՅԻՆ

Տարադրամի փոխանակության հետևյալ գները հաստատված են Ա. Պոլսի Առևտրական Պալատի կողմից։

Ոսկի ղուրուշ	20-15
Ֆրանսիական ֆրանկ	90-[illegible]
Անգլիական ոսկի մեկ լիրա	880
Թուրքական ոսկի	1.0.

Օսմանեան լիրան 100 ղրուշ է։

Լիրա ստեռլինգ	108-25
Լիրա թուրք	99-
Ֆրանկ	102-
Մարկ	103-
Հոլանդական ոսկի	8-53
Ռուբլի	18-
Ավստրիական ոսկի	90-50
Ռուպի	87-15
Պարսկական լիրա	110-10
Ոսկի	51-15

ՓՓՓ

— Պէտք չէ հարստանալու նպատակաւ ապրիլ, այլ ապրելու նպատակաւ աշխատիլ հարստանալ։

— Զախաղաթիւնն՝ յաջողութեան յաղթելու համար՝ միայն մարդոց ծուլութեան վրայ չդներ իր յոյսն, այլ նաև երբեմն անոնց ամենաբուռն աշխատութեան վրայ, որուն սովորաբար կը յաջողէ երկարատև դատարկութիւն։

ԹՐԹՈՒԻՐՆԵՐԸ

Նորահաս աղջիկ մը, Սանդուխտ, ամէն հինգշաբթի կերթար իր մօրմէն քով կանցնէր. եւ որովհետեւ գեղեցիկ եւ մեծ պարասէզ մի կար անդ, աղջիկը կը վազէր, կը ցոակէր եւ անուշաբոյր օդը լեռնէոք կը ծծէր։ Բանի մը վնաս չէր հասցներ, մինչեւ այն աստիճան, որ բան մը չէին արգիած նոա։ Օր մը փոքրիկ գեղձենիի մը վերայ հասուն դեղձ մը տեսաւ. ճերմակ էր. վարդադոյն, մանիշակագոյն, թաւշանման եւ սքանչելի կերեւէր։ Սանդուխտ անմիջապէս մօտին յյնչեց, եւ այս գեղեցիկ պտուղն անոր տանիլ բաղձալով, ձեռքն երկընցուց եւ վրցուց։ Բայց պաղոյն տակ փոքրիկ մատները կակուղ բանկ մը զգան. դիտեց, ազաղակ մ'արձակելով նետեց դեղձն, եւ կրցածին չափ արագութեամբ փախաւ։ Այս կակուղ բանը... Թրթո՛ւր մ'էր։ Ծեր պարտիզպանը՝ որ անկից քանի մը քայլ անդին էր, եւ ելակի ածուին մէջի վնասակար խոտերը կը վրցընէր, անմիջապէս դէպ ի աղջկան կողմը վազեց եւ անձկութեամբ հարցուց թէ ի՛նչ պատահեր է։

Սանդուխտ՝ որ յուզումէն դեղներ էր, պատասխանելու տեղ, մատովը աւազին վերայ ինկած դեղձը ցոյց տուաւ, որոյ վրայէն տակաւին չէր զատուած Թրթուրը։

— Ի՛նչ, ըսաւ պարտիզպանը ծիծաղելով, այս խեղճ Թրթո՞ւրն էր, որ այդպէս պոռալ տուաւ քեզ. բայց աղջի՛կս, ի՞նչպէս կըլլայ որ այսպիսի անմեղ ճճի մը քեզ այչափ վախ կազդէ։

— Ո՛հ, չա՛տ տգեղ է, ըսաւ Սանդուխտ՝ նոզկանոց չարժմամբ։

— Կը սխալիս, յարեց պարտիզպանն, ընդհակառակն անոնցմէ ոմանք չատ դեղեցիկ են, եւ այս ալ այնչափ տգեղ չէ։ Նայէ՛, ըսաւ, փոքրիկին դէմը դնելով դեղձն մօտեցնելով, եւ պըտուղն ու մէջտեղ մկտեղ ձեռքն առնելով, նայէ՛, սիրունի՛կս, նայէ՛, ո՛րչափ դեղեցիկ հագուած է այս Թըրթուրը. կարծես թէ դեղեցիկ ժապաւէններով զարդարուած Թուխ Թաւչեայ հանդերձ մը, եւ մարգարտեայ կրկին պսակներ ունի։

— Այո՛... ատոդ է, ըսաւ աղջիկը դլուխն առաջ տանելով, բայց մարմինն եւս եւս տանելով եւ ձեռներն ալ ետին պահելով։

Ցետոյ պարտիզպանին ներկայացնելով թէ՝ քիչ մ'ալ ըրած խորհրդածութիւնէն խրատուած, հետաքրքրութեամբ քննել սկսաւ մէջտեղ, որ իր քայլելու սովորական կերպովն, դեղձին բոլորտիքը կը չրջըչէր։

— Ո՛հ, իմ բարի՛ Կարապետ պապը, ըսաւ Սանդուխտ, հիմայ մատիկս դեղձը պիտի ուտէ։

— Ո՛չ, աղջի՛կս, Թրթուրները պտուղ չեն ուտեր, այլ տերեւներուն, կոկոններուն, ծաղիկներուն եւ յատկապէս ծաղկներուն՝ պտուղներով հանդերձ՝ կը վնասեն։

— Կը տեսնե՞ս Կարապե՛տ պապ, թէ այս մէջտեղները չար են եղեր։

— Ո՛չ, զատ՛կս. չար ըլլալը՝ չարութիւն ունենալու կամքը ունենալն է, թէպէտ զոյն կատարելու կարողութիւն ալ չունենայ. մինչդեռ Թըրթուրը երբէք չար կամք մը չունին։ Նոքա եւս մեզ պէս կուտեն, որովհետեւ ապրելու համար ստեղծուած են։ Եւ միշտ մեզ պէս իրենց յարմար եկածը կընտրեն։ Միայն թէ, որովհետեւ անոնց անունդը մեզ վնաս կը-

նէ, պրկելով զմեզ պատուղներէ, որոց բուսնելնուն արդելք կը լինին, զանոնք կըսպաննենք, վասն զի զօրաւոր բազուկ եմք... Կը տեսնե՞ս, աղջի՛կս, որ եթէ այս գործոյն մէջ չարեր կան, փոքրիկ Թրթուրները չեն անոնք։

— Ուրեմն, մե՞ք եմք այդ չարերը, հարցուց Սանդուխտ։

— Ուրիշ շատ այսպիսի չարութիւններ ալ կընեմք, սիրունի՛կս, կրկնեց Ծեր պարտիզպանը, եւ դարձեալ չար չեմք համարիր զմեզ. մեք ալ՝ Թրթրոց նման, մեր հանապազօրեայ սիրոյքը ճարելու հարկին տակ կը դանուիմք, եւ նոցա պէս մեր այդ պէտքերը կը հոգամք։

— Արդեօք Ատուած Թրթուրներուն ալ ճարտարութի՞ւն մը տուած է, հարցուց Սանդուխտ։

— Այո՛, եւ ամէն կարգի չակաց ալ. ամենէն մեծերէն սկսեալ, մինչեւ անշնարելի եղջիւրներուն տէր եղած է այն ամէնը, զորս պէտք է որ դիտնան, բնութիւնն՝ իւրեանց վերայ տրուած պաշտօնը անվթար կատարելու համար։ Առանց այս բանին ի՞նչ պիտի կարենային ընել, եւ մեք անդամ ի՞նչ պիտի կրնայինք հնարել։

— Ուրեմն ի՞նչ կընեն Թրթուրները։

— Ի՞նչ ընելին չեն գիտեր։

— Ո՛չ։

— Նախ եւ առաջ կաշխատին։

— Իրենց տղայոց համար։

— Ոչ, անոնք տղայ չունին։

— Ուրեմն ինչո՞ւ կաշխատին։

— Իրենց երկրորդ կեանքին համար։

Այս խօսքին վերայ, փոքրիկ աղջիկը իւր խոշոր աչերը պարտիզպանին դարձուց։ Ուրիշ կեանքի մը վերայ խօսիլը լսած էր, բայց այդ երկրորդ կեանքի բառերը, մեր անմահ հոգւոյն կը վերաբերէր, եւ ասիկայ ալ Թրթուրներէն շատ ու շատ հեռի էր։

— Կը տեսնես, սիրունի՛կս, Թէեւ ես պարտիզպան մ'եմ, եւ ինձ պատճառած վնասները չափ կը բարկանամ, այսու ամենայնիւ՝ նոցա ա՛յնչափ արհամարհուած կեանքը չատ սրտաչարժ է։ Երեւակայէ՛ թէ այս ողորմելի կենդանիներն աշխարհի բոլոր հաճոյքներէն զրկուած են։ Ինչպէս քեզ ըսի, ո՛չ տուն ունին, ո՛չ ընտանիք, եւ ո՛չ իսկ լրիկունը պատպտալուելու համար փոքրիկ բոյն մը։ Դարնան առնն դրեթէ տակաւին մերկ եղող ճիւղերուն վերայ հաւիթէն կելնեն, եւ դանդաղ քայլերով անոնց վերայ կը սողան Թեթեւ սընունդ մը գտնելու համար։ Տխուր կերպով իրենց կարճ ու ծուռ թաթերով իրենց ծնանիլը տեսնող ճիւղերուն վրայ փակած, ո՛չ ծաղկանց գեղեցկութիւնը կը ճանչնան, ո՛չ օդոյն քաղցրութիւնը, եւ ո՛չ տատ անդ վազելու հաճոյքը կը վայելեն։ Գրեթէ բոլոր մարդոց կաղդեն այն զզուանքը, զոր դու հիմայ ցոյց տուիր։ Այսու ամենայնիւ, բոլոր այս բաներէն մին ալ զանոնք չկասեցներ, իրենց աշխատութենէն եւս չդարձներ։ Բոլոր կեանքերնին անդադար աշխատելով կանցընեն, որպէս Թէ գիտցած լինէին Թէ իրենց կենաց սոյն օրերը չուտով պիտի անցնին։ Մէյ մը տեսնուի որ օդա տերեւներ եւ կոկոններ կուտեն, բայց այս ուտելին իրենց աշխատութեան տարիքները ժողովելու համար է, ինչպէս մայր եղեսպակի մանուկը քմանի ծրարները՝ իւր ապիկային բոլորտիքը դիզելը կը տեսնես։ Ապա, երբ Թրթուրները բաւական պաշար պատրաստած են, ուտելը կը Թողուն, եւ մոնել կըսկսին։

— Կնոջդ պէս մանա՞ծ մանել կըսկսին։

— Ո՛հ, ո՛չ, պատասխանեց Կարապետ պապն, իրենց համար փոքրիկ տուն մը կը մոնեն։ Նախ եւ առաջ խնաստութեամբ փոքրիկ հանդարտ տեղ մը կընտրեն, այնպիսի տեղ մը, յորում ո՛չ իրենց աշխատութեան միջոցին չիմիութեան մը հանդիպիլին, եւ ո՛չ ալ եղբը դուրս մնան։ Մանր մը ճիւղին տակ կամ պատի մը ճեղքուածքին մէջ կը կախուին, եղբը իրենց թելերուն մէջ կը փաթթուին, եւ անոնցմով ինքզինքնին տակն կողմէ դուրսառած կտիլ մը կընեն, ա՛յնպէս որ այլ եւս զոյն չինող զարմանալը չտեսնուիր։ Եւ ահա՛ ա՛յն տունն է որ ուրիշ կերպարանքի մը կը փոխուին. ա՛լ Թրթուր մը չէ ա՛յն, ապա հարսնեակ մը, ինչպէս կը կոչեն։ Բան մը, որ ո՛չ ոսք ունի, ո՛չ գլուխ եւ ո՛չ որեւէ ուրիշ անդամ մը, եւ սակայն երբ մարդ անոր կը դպի՝ կը չարժի։ Մարդը երբէք անոր համար էակ մ'էլ չպիտի ըսէր, հապա պիտի կարծէր Թէ հատիկ մ'է, պտուղ մ'է, չդիտեմ ինչ բանի։ Վերջապէս բոլորովին տգեղ բան մ'է այն։

— Եւ իրենց այնչափ լաւ կերպով աշխատելնուն վարձքն ա՞յս պիտի ըլլար, հարցուց փոքրիկ աղջիկը։

— Ո՛հ, բայց այս վիճակը վազանցիկ է։ Ասիկայ կերպով մը իրենց երկրորդ կենաց նախապատրաստութիւնն է։ Երբ ցուրտը, ձիւնն եւ ամպոտ եղանակները կանցնին, երբ արեւը դարձեալ կարգադասուրէ երկրի վերայ բոլոր կենդանարարներն, այն ատեն հարսնեակները կը բացուին, եւ հին Թրթուրները չողղողուն Թիթեռնիկներու ձեւավ պայծառ օդոյն մէջ իրենց Թռիչն կառնուն։ Ահա այն ատենն է որ իրենց քաջասրտութեան, համբերութեան եւ հնազանդութեան վարձքը կառնուն։ Երբեմն, խեղճ Թըրթուրը տերեւներուն ներքեւ կը սողար, իսկ այսօր ծաղիկնց վերայ կը Թռչտի. ա՛նդ նոցա քաղցր բոյրերովն կը սնանի. ա՛նդ նոցա բաժակին մէջէն առատօրեան ցօղոյ կաթիլները կը խմէ։ Թիթեռնիկի փոխուած Թրթուրին համար այլ եւս ո՛չ տխուր աշխատութիւն կայ, ո՛չ մխայնութիւն եւ ո՛չ ընկերութենէ մեկուսացում։ Ծաղկազարդ պարտիզոց, ծաղկապզեայ արօտներու վերայ կը բարձրանայ։ Օդոյն մէջ, իրեն նման ուրախ եւ Թիթեռաչարժ ընկերոց խաւարի մը հետ կը խաղայ. ամէն աչք, իրեւ դարնան ամենագեղեցիկ արարածոց միոյն, անոր կը հետեւի։ Ամէն ոք կըսքանչանայ իւր վերայ. գինքն առաջ անարգողներն արդ իւր վերայ կը նախանձին։ Եւ արդէն Թէ իւր առջի կրած զրկանաց վճռած տուժելու համար, բոլոր հաճոյքները խօսք մէկ ըրած լինելին, իւր նոր կերպարանքին մէջ ընտանիք մը եւ փոքրիկ զուարճութիւններ ունի։

— Ուրեմն, փոքրիկ Թիթեռնիկները, մեծ Թիթեռնիկներուն տղո՞յքն են, հարցուց Սանդուխտ։

— Ո՛չ, աղջի՛կս, պատասխանեց պապը, — մեծերը, պզտիկները, ճերմակները, դեղիններն, դիշերային Թիթեռնիկները. ասոնք իւրաքանչիւրն զատ զատ տեսակներ են, որք ուղիղ կամ պակաս կատրին, եւ հաւկիթներնին եղնելու համար ուղիղ կամ պատ ժամանակ կանցընեն։ Թիթեռներնիկներուն տղայքն փոքրիկ հաւկիթներ են, զորս իրենց մայրերը մեծ խնամք ծառոց կեղեւներուն վերայ կը փակցընեն։ Եւ երբ ժամանակը գայ, փոքրիկ Թրթրոց ճեւով ճուերէն կելնեն։ Այս փոքրիկ Թըրթուրներն ալ ճիշդ իրենց ծնողաց անցած փորձերէն կանցնին։ Եւ եթէ իրենք ալ գործերնին աւարտած են, մի եւ նոյն կերպարանափոխութիւնն եւ մի եւ նոյն վարձքը կըստանան։

— Իրաւունք ունիս Թրթուրները սիրելովդ, ըսաւ աղջիկը, պի ահա կը տեսնեմ Թէ ոսքա քաջասիրտ արարածներ են. այժմ տա՛ր որ լաւ մը պննեմ։

Զայս ըսելով, դեղձը եւ Թրթուրը պարտիզպանին ձեռքէն առաւ, լռութեամբ դիտել սկսաւ, եւ,

— Զարմանալի բան մ'է այս, ըսաւ վայրկեան մը ետքը, Թրթուրին վրայ այժմ ինձ պատճածդ՝ չատ կը նմանի բան իսկ մեր պատմութեան, զոր ժամին ինձ պատմած է։ Քանի դիտեմ Թէ մեք բանաւոր անձեր եմք, եւ Թրթուրները՝ անբան։ Գիտեմ, նոքա մեզ պէս հոգի մը չունին, եւ հանդերձեալ աշխարհի մը մէջ մեր կեանքն անվախճան պիտի լինի, մինչդեռ Թիթեռնիկներն երկրի վրայ կը մեռնին։ Բայց անոնց եւ մեր մէջ եղած նմանութեան կեաը՝ սա՛ է որ, մեր բաժինն ալ, ինչպէս կըսէ մամիկը, այս աշխարհի մէջ աշխատիլը, մեռնիլն եւ դարձեալ յարութիւն առնելն է։

— Այո՛, այնպէս է, զատ՛կս, պատասխանեց պարտիզպանը, դարձեալ յարութիւն առնուլը։ Եւ եթէ մեզ ստահանուած աշխատութեան պարտքը կատարեմք, — յաւիտենական վարձքը։

Տ. Փ. Փ.

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ

ԸՍՏ ԺԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Դասաւորեալ եւ բացատրեալ

ի Տէր Յովհաննէս Ալազ Բահանայէ Մկրեան

Երրորդ Տպագրութիւն, սրբագրեալ եւ յաւելեալ

Կ. Պոլիս, Տպեր. Գ. Պաղտասարեան

1895

Այս պատուական Աղօթագիրքը կը պարունակէ մեր Ս. Եկեղեցւոյ բովանդակ ժամերգութիւնները։

Նախ՝ ԿԻՐԱԿԻ օրերու կարգը մինչեւ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ խորհուրդը. եւ ապա ԼՈՒՐ օրերու, ՄԲԵԼԱԳԱԼԻ, ՁԱՇՈՒ, ԽԱՉԱՏԱՍՆԻ եւ ՀԱՆԴԻՍԵԱՆ (Եկեղեցի) ժամերգութիւններն ամբողջ, իւրաքանչիւրոյ մէջ գտնուած Բարողներուն եւ Աղօթքներուն Աչխարհաբառ թարգմանութիւններովը, և Ս. Պատարագի Խորհրդոյն բացատրութիւններովը, և այլ և այլ ճոխ Ծանօթութիւններով։

Գրքին սկիզբը, առ ժողովուրդն ուղղեալ յորդորական դրութիւնն զատ, կայ նաև Աչխատասիրող Բահանային խիստ կարեւոր յառաջաբանն՝ յորում Հրապարակական և Առանձնական Աղօթից վրայ պիտանի տեղեկութիւններ տալով, մեր Երանելի Նախահարց պատրաստած աքանչելի աղօթքներէն դուրս, օտար Աղօթագրքեր գործածելու անպատշաճութիւնն կը ցուցնէ, և կը յորդորէ վարժուիլ, ընտրելանալ մեր աղգային Եկեղեցւոյ Կարգադրութեանց և Ա. Հանդութեանց, որպէս նաև աղգային գրական լեզուին, և սիրել ղանոնք իբրև անդին յիշատակներ մեր անմոռանալի Նախնեաց, որ քրիստոնէական կրօնքն այնքան արբութեամբ մեզ աւանդեցին։

Սոյն ԱՂՕԹԱԳԻՐՔԻՆ ահա այսչափ ճոխութեամբ պատրաստուած, մեր Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ որդիք պիտի կարենան գործածել, թէ՛ Եկեղեցւոյ մէջ իբրև ԺԱՄԱԳԻՐՔ, և թէ՛ տուներու և ճանբորդութեանց մէջ իբրև ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ, ուստի ամենուն քով գտնուելու արժանի։

Այս Երրորդ Տպագրութիւնն ևս յատուկ խնամով եղած է՝ ընտիր Թղթի վրայ՝ Ներքաքանդակ պատկերներով զարդարեալ, և կը բաղկանայ 860 երեսներէ դեղեցիկ և վայելուչ կազմով, առանց գնոյ յաւելման։

Պարզ Լաթակազմ . . . 15 ղրչ.
Ոսկեզօծ » . . . 22 »
Ոսկեզօծ Կաշեկազմ. . . 30 »

Կը գտնուի ամէն Հայ Գրավաճառաց քով. իսկ կեդրոնատեղին է Պ. ՊԱԼԵՆՑ Գրատունն Կ. Պոլիս, Զադմագճըլար թիւ 20, և Բերա Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ Բանկալը։

Մանկավարժական Բեւեռագրութիւն պատկերազարդ. մասն Ա. իւր տեսակին մէջ առնման։ Գինն՝ 50 փարայ։

Ս. Մ. Գասապեան. — ՏՈՂՈՒԶՈՒԹԻՒՆ արդի հայերէն լեզուի, հանդերձ ծանօթութեամբ՝ չափական և չշտեալ ոտանաւորներու վրայ։ Գինն է 1 1/2 ղրչ. Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալենց գրատուն։

ԿԻՒԻ ՎՐ ՄԱՀՍՈՒԼՄԹԸ, — Հայաստանի Նահանգի երկրագործական քննիչ Զաքարեան Մեծ. Յակոբ էֆէնտիի օգտակարագոյն երկասիրութեանց մէկ գործն է, որ՝ վարդի վրայ՝ հնախօսելէ ետքը, պիտանի ծանօթութիւններ կուտայ վարդի տեսակներուն, մշակութեան ու դարմաններուն և զանազան հասոյթներուն վրայ։ Գինն է 6 ղրչ. — Զաքարեան էֆէնտի ուրիշ կարևորագոյն գործ մ'ալ հրատարակած է արդէն. — Զիմծիմի Իսարեան անուամբ, որ երկրագործութեան բոլոր ճիւղերուն վրայ կը խօսի, և բոլոր երկրագործայ համար պէտք ու օգտակար է։ Գինը 17 ղրչ է։

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂՁԱՀԱՏԻԿ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու ամէն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, և ամէն ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամէն տեսակ անջատաւորութեանց հետքերը։ Սըրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով՝ նորա խանգարեալ վիճակը կանոնաւորէ և դրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ։ Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ ցուած կապեր, գլխի ցաւեր կվանէ, մարսողութիւնը կչափաւորէ, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ որ չատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ ուժեղ և բնական դիրքը կըզգեցնու։

ONCUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւն և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալատական յատկութեանը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շիրիփիճջէ), սրունից և ատեանց վէրքեր կա՛մ բոլորովին կանցնին և կա՛մ կլաւանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի բաբախման, մանաւանդ յօդացաւ (եղ) ըսուած հիւանդութեան։ Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրտաձա) հիւանդութեան ապականիչ գործութիւնը ի՛նչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տփի վրայ, որ կը գտնուի ամէն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պաղչէ-գաբու Թաչ-խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղատունը, թիւ 7, կը ծախուի։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթօր Հոլլօուէ, ի Լոնտոն Օքսֆօրտ փողոց թիւ 533։

ՏՆՕՐԷՆ ԵԻ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԻՊԵՐԵԱՆ
Կ. Պոլիս Զիւմպիւլլիւ-խան Թ. 18–19